

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА ІСТОРІЇ НАУКИ І ТЕХНІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

Олег СТРЕЛКО

2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕТИКА БІЗНЕСУ»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 27 «Транспорт»

Спеціальність: 275 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)»

Освітньо-професійна програма: Транспортні технології (на залізничному транспорті)

2023-2024 навчальний рік

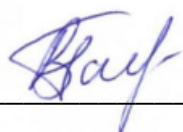
Робоча програма навчальної дисципліни «Етика бізнесу» для студентів рівня вищої освіти перший (бакалаврський) з галузі знань 27 «Транспорт», спеціальності 275 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)», ОПП «Транспортні технології (на залізничному транспорті)». Київ : ДУІТ, 2023. 19 с.

Розробник: старший викладач кафедри філософії та історії науки і техніки Гуменна Ірина Любомирівна

 _____ (підпис)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри «Філософії та історії науки і техніки»

Протокол від «29» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри: _____ д.і.н., проф. Віра Гамалія
(підпис)

© Гуменна І.Л., 2023 рік

© Гуменна І.Л., 2024 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4 (ESTS)	Галузь знань 27 «Транспорт»	За вибором	
	Спеціальність 275 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)»		
Модулів – 2	Освітньо-професійна програма <u>«Транспортні технології (на залізничному транспорті)»</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		3-й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лекції	
		30 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		15 год.	2 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		75 год.	108 год.
Індивідуальні завдання			
-	-		
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%) та год:

для денної форми навчання – 37/ 63

для заочної форми навчання – 10/90

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Етика бізнесу – вагома складова системи концептуальної підготовки професіонала в умовах викликів сучасності, який матиме змогу легко та активно реалізувати себе в багатовекторній сфері ділового життя не лише України, а і зробити внесок у життя європейської та міжнародної спільнот. Адже, для того, щоб відзначатись високою ефективністю у бізнес-середовищі необхідно дотримуватись моральних цінностей, працювати у рамках ділової етики, враховуючи засади процесів ринкової економіки. Окрім того, сучасний світ характеризується полікультурністю та плюралізмом, що неодмінно має відображення у етиці бізнесу. Широкий спектр інструментарію та кодексів етики бізнесу в системі високих гуманістичних цінностей не лише регламентує особливості ділових та професійних стосунків із колегами, партнерами і конкурентами, а і дає можливість гармонійно вибудовувати комфортні для усіх учасників стосунки, покращувати свій імідж, авторитет та при цьому економічно розвиватись, правильно співвідносячи матеріальні та духовні фактори.

Сфера бізнесу та економіки, як і будь-яка інша складова людської діяльності передбачає наявність цілої системи цінностей, законів та норм, регуляторів, історичних витоків, особливостей, проблем, ретроспектив та викликів. Саме етика бізнесу покликана розкрити перед студентом вище задекларовані питання та підготувати його до практичного вирішення зазначених аспектів у його професійній діяльності.

Мета викладання навчальної дисципліни: комплексне формування системних знань з етики бізнесу на основі аналізу моральних цінностей та досвіду різних країн, розвиток орієнтування у багатовекторних сферах економічних відносин через практичні прийоми та принципи етики бізнесу задля вирішення проблем сучасності. Окрім того, даний курс формуватиме у здобувачів вищої освіти розуміння системи поглядів, цінностей, ідей, стимулюватиме використання дієвих норм та правил поведінки у бізнес-середовищі ділових людей, що підвищить ефективність управлінської діяльності. Дисципліна виховуватиме у студентів не лише вміння створювати та підтримувати доброзичливу атмосферу, але й ефективно вирішувати комунікативні проблеми через використання прийомів та методів ділового спілкування.

Завдання дисципліни полягають у:

- засвоєнні майбутніми фахівцями теоретичних засад етики бізнесу через опанування основних понять етики, етичних правил, принципів та особливостей бізнес-середовища;
- формуванні практичних навичок ділової етики, протоколів та прийомів, а також методів та прийомів поведінки з учасниками власного колективу, партнерами та конкурентами;
- ознайомленні з етичними кодексами, стандартами, що відповідають сучасній соціально-культурній ситуації та стратегією поведінки під час вирішення конфліктних ситуацій в етиці бізнесу;

- розвитку критичного мислення, адекватної та критичної оцінки ситуації, а також пізнавального інтересу до етичного знання;
- сприянні становленню гуманітарної культури студентів та розуміння соціальної відповідальності як складової етики бізнесу.

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- зміст понятійно-категоріального апарату дисципліни, володіти методами й прийомами етики бізнесу, розуміти її шлях історичного становлення та розвитку;
- особливості етичних засад сучасного бізнесу та роль етики бізнесу в умовах євроінтеграції;
- фундаментальні концепції етики бізнесу, національні і релігійні особливості взаємозв'язків економічного та етичного факторів у житті спільнот, суспільств та держав;
- форми та методи соціальної, корпоративної та юридичної відповідальності бізнесу;
- етичні кодекси та етичні програми, а також способи впливу на етичну поведінку організації.

вміти:

- застосовувати отриманні теоретичні напрацювання з етики бізнесу в своїй практичній професійній діяльності;
- володіти понятійно-категоріальним апаратом дисципліни та аналізувати необхідність використання засвоєних методів та прийомів в залежності від викликів повсякдення;
- використовувати етичні принципи та методи розв'язання питань, що стосуються етики бізнесу, приймати виважені управлінські рішення, здійснювати об'єктивні висновки та продукувати раціональні пропозиції;
- практикувати різноманітні механізми підвищення етичного рівня організації, в тому числі, через імідж та ділову атрибутику, а також володіти прийомами ведення ділових бесід, прийомів та переговорів;
- скористатися навичками ділового спілкування з колегами, партнерами та конкурентами, активно застосовувати прийоми етики бізнесу для розв'язування етичних проблеми та конфліктів в економічних відносинах.

Міждисциплінарні зв'язки: філософія, етика, естетика, економіка, релігієзнавство, соціологія, фінанси, правознавство, менеджмент, історія України та української культури, маркетинг.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин (4 кредити ЄКТС).

Згідно з освітньо-професійною програмою «Транспортні технології (на залізничному транспорті)» вивчення навчальної дисципліни «Етика бізнесу» сприяє формуванню у студентів цілої низки **компетентностей**, зокрема:

Інтегральна компетентність:

- Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі транспорту з використанням теорій та методів сучасної транспортної науки на основі системного підходу та з врахуванням комплексності та невизначеності умов функціонування транспортних систем.

Загальні компетентності:

- ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК-3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК-7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК-10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ЗК-11. Здатність працювати автономно та в команді.
- ЗК-12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК-13. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові) компетентності:

- СК 16. Здатність врахувати людський фактор в транспортних технологіях.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно з освітньо-професійною програмою «Транспортні технології (на залізничному транспорті)» вивчення навчальної дисципліни «Етика бізнесу» має забезпечити досягнення студентами цілої низки програмних результатів навчання, зокрема:

Шифр результату навчання	Зміст результату навчання
РН-01	Брати відповідальність на себе, проявляти громадянську свідомість, соціальну активність та участь у житті громадянського суспільства, аналітично мислити, критично розуміти світ.
РН-02	Критично оцінювати наукові цінності і досягнення суспільства у розвитку транспортних технологій.
РН-03	Давати відповіді, пояснювати, розуміти пояснення, дискутувати, звітувати державною мовою на достатньому для професійної діяльності рівні.
РН-07	Формулювати, модифікувати, розробляти нові ідеї з удосконалення транспортних технологій.
РН-26	Досліджувати проблеми людського фактору, пов'язані з транспортом, а також наслідки помилок для безпеки та управління. Визначати моделі поведінки людей у зв'язку з помилками.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Історичні традиції розвитку етики бізнесу

Тема 1. Етика як філософська наука. Поняття моралі та етичних норм.

Етика як філософська наука та мораль як предмет етики та спосіб регулювання людського буття. Моральна свідомість, моральна діяльність, моральні відносини як окремі актуальні проблеми етики. Співвідношення моралі та релігії, права, економіки. Історичні етапи етичного процесу: від спадщини Античності, Середньовіччя, Нового часу до етичних теорій сучасності. Види етичних норм: універсальні, групові, особистісні.

Тема 2. Історія розвитку етики бізнесу.

Етика і етикет. Види та необхідність професійної та особистої етики. Етика бізнесу та причини її виникнення. Історичний шлях становлення етики бізнесу та виклики сучасності, школи та напрямки бізнес-етики. Питання взаємодії етики та бізнесу. Індивідуальний, соціальний та глобальний рівні в етиці бізнесу. Проблемні питання етики бізнесу ХХІ ст. в умовах глобалізаційних, трансформаційних, інтеграційних процесів. Дилеми та основні принципи етики бізнесу у процесі її генези.

Тема 3. Предмет і актуальність етики бізнесу в сучасних умовах.

Розвиток бізнесу з урахуванням етичних аспектів. Етика бізнесу як одна із аксіом ведення бізнесу. Ділова та економічна етика як необхідність сучасності. Зміст та еволюція поняття «економіка» і «бізнес». Предмет, специфіка та актуальність етики бізнесу як науки. Проблеми етики бізнесу та етичної інфраструктури в сучасних умовах євроінтеграції. Заходи щодо забезпечення етичної поведінки в умовах ринкової економіки та викликів теперішності. Нормативні джерела етики бізнесу.

Тема 4. Основні концепції етики бізнесу.

Філософські вчення як основа принципів етики бізнесу. Релігійна етика. Теорія утилітаризму Ієремії Бентама. Утилітаризм як основа аналізу прибутків та видатків. Практичне застосування теорії утилітаризму та її критика. Деонтична етика, її обґрунтування викладене в концепціях Іммануїла Канта. Етика обов'язку та парадокс кантівської етики. Етика справедливості. Підходи до поняття справедливості: егалітаризм, «капіталістична» справедливість, «комуністична справедливість», «Теорія справедливості» Джона Роулза. Співіснування етичних систем та моделі генерації рішень з огляду на філософію моралі.

Тема 5. Принципи та норми етики бізнесу. Національні особливості етики бізнесу.

Принципи та норми етики бізнесу. Особливості соціальних гарантій дотримання етичних норм у бізнесі. Порушення у сфері етики бізнесу та способи профілактики таких порушень. Національні особливості етики бізнесу. Менеджмент та етика бізнесу в Великобританії, Німеччині, Франції. Культ підприємництва в США. Роль Ендрю Карнегі в розвитку етики бізнесу в США. Специфіка японського менталітету і його вплив на формування етики бізнесу. Цінності шести основних промислово-фінансових груп Японії. Особливості етики бізнесу в Китаї та країнах «Азійських тиграх». Етика бізнесу в Арабських країнах.

Тема 6. Етика бізнесу крізь парадигму філософії Заходу і Сходу: схожість та відмінність.

Етика бізнесу Заходу і Сходу: схожість та відмінність. Фактори, які мають вплив на спільне ведення бізнесу. Ієрархічні рівні дії бізнес-етики. Конфуціанство і його концептуальний вплив на культуру підприємництва. Етика буддизму та її роль у формуванні етики бізнесу Сходу. П'ять буддистських принципів для ведення бізнесу. Християнське ставлення до економічної діяльності. Вплив католицизму та православ'я на становлення та розвиток етики бізнесу. Етика протестантизму. Макс Вебер про вплив протестантизму на розвиток капіталізму. Іслам та етика бізнесу. Принципи ведення бізнесу у державах, населення яких сповідує іслам.

Тема 7. Етика бізнесу і соціальна відповідальність

Зміст, основні принципи та складові соціальної відповідальності. Поняття про рівні, форми, методи та моделі соціальної відповідальності в етиці бізнесу. Взаємозв'язок соціальної та юридичної відповідальності. Корпоративні кодекси та корпоративна репутація, а також соціальна відповідальність як складова корпоративної репутації. Європейський підхід до корпоративної соціальної відповідальності. Глобальний договір ООН. Приклади соціально відповідальної поведінки у світі. Основні рівні етичних

правил сучасного бізнесу. Переваги та недоліки соціально відповідального бізнесу.

Тема 8. Історичні витоки та сучасні особливості становлення етики бізнесу в Україні.

Особливості соціально-економічних та моральних векторів характерних для господарської діяльності як складової української культури. Етапи становлення етичних економічних поглядів на теренах України. Основні ознаки та чинники зміни ціннісної парадигми в становленні етики бізнесу в Україні. Внесок організацій та окремих історичних діячів в розвиток української етики бізнесу. Етика бізнесу і проблеми охорони природи. Екологічна політика компаній, в тому числі українського бізнесу. Екологічні аспекти етичних кодексів. Екологічна відповідальність бізнесу в ХХІ ст. особливість етики бізнесу в Україні на мікро- та макрорівнях.

Змістовний модуль 2. Форми інкорпорування етики бізнесу

Тема 9. Основні форми впровадження етики бізнесу. Імідж фірми та ділова атрибутика.

Основні форми впровадження бізнесу: етичний кодекс, кредо, символи, карти етики, етична експертиза. Передумови створення корпоративної етичної програми. Основні структури та значення етичних кодексів.. Внутрішні і зовнішні стейкхолдери. Бар'єри на шляху дотримання етичних принципів. Форми інкорпорування етики бізнесу. Методи покращення етичності компаній. Особливості іміджу компанії та її репутації, поняття про ділову атрибутику. Способи самопрезентації організації з точки зору етики бізнесу.

Тема 10. Відносини із споживачами в контексті етики бізнесу.

Базові принципи відносин із споживачами. Принцип довіри. Принцип відкритості. Принцип тривалості відносин. Принцип лояльності. Поширені підходи до споживачів: управління взаємовідносин з клієнтами та клієнт, що керує відносинами. В2С або бізнес для споживача. Культура спілкування із споживачем. Відповідальність за товар. Ціна товару та споживачі. Етичне споживання в полі етики бізнесу. Міжнародні та українські нормативно-правові акти, які захищають права споживачів.

Тема 11. Відносини з діловими партнерами в етиці бізнесу.

Основні принципи підприємницької практики. Діловий етикет. Принципи відносин з діловими партнерами через ділові переговори та прийоми. Доброчесність у відносинах з діловими партнерами. Етика та етикет ділової суперечки. Контроль і допомога постачальникам. Взаємовідносини з акціонерами. Відносини з дилерами. Стратегічні альянси. Віртуальні корпорації. Міжнародні ділові стосунки та етика

бізнесу. Аутсорсинг. Гендерні засади ділової етики. Етичні кодекси та відношення до ділових партнерів.

Тема 12. Відносини із конкурентами в контексті етики бізнесу.

Принципи відносин з конкурентами в контексті етики бізнесу. Методи недоброчесної конкуренції. Етичні кодекси про відношення до конкурентів. Еволюція поглядів на конкуренцію. Конкурентні ходи. Корпоративна розвідка та облікова картка конкурента. Особливості етики компаній щодо контрагентів у сфері бізнесу. Право інтелектуальної власності та його захист. Конкурентні стратегії. Марочне піратство. Зниження цін. Кооперація з конкурентами.

Тема 13. Внутрішньокорпоративні відносини та етика бізнесу.

Етичні норми в управлінській сфері. Типові моделі управління в системі «керівник-підлеглий». Особисті риси керівника. Типові помилки керівника в офіційному спілкуванні з працівниками. Корпоративно-соціальне партнерство в Японії, США та Канаді. Ставлення управлінського персоналу до найманого працівника. Правові засади найму/звільнення працівника. Заробітна плата і умови праці. Проблема гарнішменту. Ставлення найманого працівника до фірми. Ставлення працівника до своїх обов'язків. Система потреб Абрагама Маслоу. Довіра у відносинах. Філософія договору. Філософія спільної долі.

Тема 14. Ділове спілкування. Конфлікт: сутність, типологія і структура. Причини виникнення конфліктів.

Ділове спілкування та взаємопорозуміння у спілкуванні. Функції, форми, рівні та різновиди ділового спілкування. Вербальне та невербальне спілкування. Безпека ділових комунікацій, у тому числі листування та телефонних розмов. Поняття конфлікту, його функції. Історичні погляди на конфлікти як соціальне явище. Джерела виникнення конфліктів та їх типи. Межі конфліктів. Стадії розвитку конфлікту. Причино-наслідковий аналіз конфліктності. Стратегії, тактики та стилі поведінки учасників конфлікту.

Тема 15. Методи унеможливлення конфліктів та їх конструктивного вирішення.

Зміст профілактики та передумови успішності запобігання конфліктам. Методи унеможливлення та попередження конфліктів. Конфліктогени, їх види та особливості. Метод Томаса - Кілмана. Сутність, правила та способи розв'язання і врегулювання конфліктів, які відбулися. Медіація як соціально значущий інститут при вирішенні конфліктних ситуацій. Методики подолання негативних емоцій у конфлікті. Мотивація працівника в етиці бізнесу. Принципи побудови доброзичливої атмосфери в організації. Постановка тімблдіingu в етиці бізнесу.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Історичні традиції розвитку етики бізнесу										
Тема 1. Етика як філософська наука. Поняття моралі та етичних норм.	8	2	–	–	6	8	-	–	–	8
Тема 2. Історичні засади розвитку етики бізнесу.	8	2	-	–	6	8	–	–	–	8
Тема 3. Предмет і актуальність етики бізнесу в сучасних умовах.	8	2	2	–	4	8	-	–	–	8
Тема 4. Основні концепції етики бізнесу.	8	2	–	–	6	8	-	–	–	8
Тема 5. Принципи та норми етики бізнесу. Національні особливості етики бізнесу.	8	2	–	–	6	8	2	–	–	6
Тема 6. Етика бізнесу крізь парадигму філософії Заходу і Сходу: схожість та відмінність.	8	2	2	–	4	8	–	–	–	8
Тема 7. Етика бізнесу і соціальна відповідальність.	8	2	2	–	4	8	2	–	–	6
Тема 8. Історичні витоки та сучасні особливості становлення етики бізнесу в Україні.	8	2	2	–	4	8	2	–	–	6
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	64	16	8	–	40	64	6	–	–	58
Змістовий модуль 2. Форми інкорпорування етики бізнесу										
Тема 9. Основні форми впровадження етики бізнесу. Імідж фірми та ділова атрибутика.	8	2	-	–	6	8	–	–	–	8

Тема 10. Відносини із споживачами в контексті етики бізнесу.	8	2	2	–	4	8	2	2	–	4
Тема 11. Відносини з діловими партнерами в етиці бізнесу.	8	2	2	–	4	8	–	–	–	8
Тема 12. Відносини із конкурентами в контексті етики бізнесу.	8	2	2	–	4	8	-	–	–	8
Тема 13. Внутрішньокорпоративні відносини та етика бізнесу.	8	2	–	–	6	8	-	–	–	8
Тема 14. Ділове спілкування. Конфлікт: сутність, типологія і структура. Причини виникнення конфліктів.	8	2	1	–	5	8	2	-	–	6
Тема 15. Методи унеможливлення конфліктів та їх конструктивного вирішення.	8	2	-	–	6	8	–	–	–	8
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	56	14	7	–	35	56	4	2	–	50
ІНДЗ	-	–	–	–	-	-	-	–	–	-
Усього годин	120	30	15	–	75	120	10	2	–	108

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття – це особлива форма навчальних практичних занять, яка полягає у самостійному вивченні студентами окремих питань і тем лекційного курсу з наступним оформленням навчального матеріалу у вигляді рефератів, доповідей, повідомлень, есе тощо з подальшим їх обговоренням.

Особливостями семінарського заняття є насамперед активна участь самих здобувачів освіти у дослідженні змісту поставлених проблемних питань, які були винесені на розгляд; а також надання студентам можливості вільно дискутувати та висловлювати власну думку під час розгляду питань, що винесені на обговорення, при цьому викладач допомагає їм правильно будувати свої міркування.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1.	Тема 1. Етика бізнесу та виклики глобалізаційних інтеграційно-трансформаційних процесів.	2	—
2.	Тема 2. Світові релігії та етично-філософські школи як концептуальні чинники впливу на економіку та етику бізнесу.	2	—
3.	Тема 3. Європейський та національний підходи до соціальної відповідальності як фактор збалансованого розвитку.	2	—
4.	Тема 4. Історичний образ українського підприємця-мецената як вираження взаємодії етики та економіки.	2	—
5.	Тема 5. Парадигми системи захисту прав споживачів у ЄС та Україні: від консьюмеризму до сталого розвитку.	2	2
6.	Тема 6. Кодекси етики та гендерні принципи - вагомні складові бізнес-партнерства.	2	—
7.	Тема 7. Етичні аспекти інтелектуальної власності крізь призму джерел права.	2	--
8.	Тема 8. «Безпечність» як значущий фактор успіху ділових комунікацій.	1	--
	Разом	15	2

7. ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента – це переважаючий засіб опанування навчальним матеріалом під керівництвом викладача у час, вільний від обов’язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений для цього, визначається навчальним планом і залежить від загального обсягу годин, відведених для вивчення конкретної навчальної дисципліни.

Розподіл самостійної роботи включає в себе:

ПМК – підготовка до модульного контролю;

ПП – підготовка до практичних занять;

ППК – підготовка до підсумкового контролю (диференційованого заліку/екзамену).

У робочій програмі навчальної дисципліни самостійна робота відображається у вигляді таблиці у розрізі тем та кількості годин, відведених для їх виконання.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
-------	------------	-------------------------	--------------------------

1.	Тема 1. Історичні етапи етичного процесу: від спадщини Античності до етичних теорій сучасності.	6	8
2.	Тема 2. Проблемні питання етики бізнесу ХХІ ст.	6	8
3.	Тема 3. Забезпечення етичної поведінки в умовах ринкової економіки та викликів сьогодення.	4	8
4.	Тема 4. Підходи до рішення моральних проблем в етиці бізнесу	6	8
5.	Тема 5. Соціальні гарантії дотримання етичних норм в бізнесі	6	6
6.	Тема 6. Принципи ведення бізнесу в країнах Сходу і на Заході, враховуючи їх схожість та відмінність.	4	8
7.	Тема 7. Етичні аргументи переваг та недоліків соціально відповідального бізнесу	4	6
8.	Тема 8. Етапи становлення етичних економічних поглядів на теренах України.	4	6
9.	Тема 9. Імідж фірми та особливості ділової атрибутики.	6	8
10.	Тема 10. Міжнародні ініціативи та законодавство України у сфері захисту прав споживачів.	4	4
11.	Тема 11. Доброчесність у відносинах з діловими партнерами.	4	8
12.	Тема 12. Етика компаній щодо контрагентів по бізнесу.	4	8
13.	Тема 13. Етичні та нормативні правила відношення управлінського персоналу до найманого працівника.	6	8
14.	Тема 14. Ділове спілкування та взаємопорозуміння у спілкуванні.	5	6
15.	Тема 15. Принципи побудові доброзичливої атмосфери в організації.	6	8
	ІНДЗ – не передбачено	-	-
	Разом	75	108

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Застосовується комплекс методів навчання, що характеризують рівень пізнавальної активності та самостійності студентів в процесі опанування предмету «Етика бізнесу», а саме:

- пояснювально-ілюстративний, коли викладач організує системність та послідовність сприймання та усвідомлення студентами інформації, а студенти шляхом сприймання і осмислення знань, фіксують їх в пам'яті;

- репродуктивний, коли викладач передає велику кількість навчальної інформації за мінімально коротким часом або дає завдання, у процесі виконання якого студенти здобувають вміння застосовувати знання за поданим типовим зразком;

- проблемного викладу, коли викладач показує шлях дослідження проблеми, розв'язує її від початку і до кінця, а студенти спостерігають за процесом роздумів викладача, його творчістю і таким чином навчаються розв'язувати проблемні завдання;

- частково-пошуковий, коли викладач організовує пошук нових знань за допомогою різних засобів та формулює проблему, поетапно вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом, при цьому самостійно розмірковують, аналізують, порівнюють, узагальнюють;

- дослідницький, коли викладач ставить перед студентами проблему та оперативно керує процесом розв'язання даного проблемного завдання, а студенти повинні самостійно вирішити його у процесі дослідження, порівняти різні варіанти відповідей, а також визначити основні засоби досягнення результатів через підбирання необхідних джерел інформації та матеріалів.

В процесі навчання застосовуються можливості мультимедійних засобів, інтернет-ресурси та інші можливості новітніх освітніх технологій.

При викладанні дисципліни «Етика бізнесу» застосовуються наступні зовнішні прояви методів навчання:

- словесні (лекція, пояснення, бесіди, навчальна дискусія, розповідь);
- наочні (ілюстрування, презентації, початкові фільми, демонстрації);
- практичні методи у формі семінарських занять.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Поточний контроль – контроль за виконанням самостійної роботи (усне опитування, перевірка письмових та творчих завдань); перевірка підготовки до семінарських занять (усне опитування, оцінка виступів студентів при обговоренні теоретичних питань); підсумковий контроль за змістовими модулями (усне опитування, письмові відповіді на проблемні питання).

Модульний рубіжний контроль – письмова робота або тестування.

Підсумковий семестровий контроль – залік.

Курс дисципліни поділено на два змістовних модулі. Кожний модуль складається з тем, які є обов'язковими для опанування. В кінці вивчення курсу проводиться модульний контроль оцінювання знань студентів у формі письмової роботи або тестування.

Кожний модуль складається із трьох видів роботи: вивчення теоретичного курсу (лекційний матеріал), підготовки до семінарських занять (впродовж семестру), а також постійної самостійної роботи студента. Кожний вид роботи є обов'язковим і оцінюється відповідною кількістю балів. Балами оцінюється також самостійна робота студентів.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Система ЄКТС передбачає 100-бальну шкалу оцінювання навчальних досягнень студента.

Студент при вчасному складанні двох модулів за семестр, звіту з практичних занять може отримати автоматично оцінку по курсу відповідно до наступної таблиці.

Модулі	Модуль I			Модуль II			Модульний контроль	Кількість балів у семестрі	Підсумковий контроль (залік)	
Кількість балів за модуль	44			46						
Змістові модулі	ЗМ 1			ЗМ 2						
Кількість балів за ЗМ та модульний контроль	34			10	36			10	90	10
Кількість балів за видами роботи	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Модульний контроль	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Модульний контроль		
Відвідування	4				4					
Активність на заняттях		20				20				
Виконання СРС			10				12			
Наукова робота	Участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах, студентських олімпіадах та конкурсах – 0-15 балів							15		

Критерії оцінювання модульного завдання (письмова робота)

Завдання	Кількість балів
----------	-----------------

Питання 1	3
Питання 2	3
Питання 3	4
Разом	10

Критерії оцінювання залікового завдання

Завдання	Кількість балів
Питання 1	3
Питання 2	3
Питання 3	4
Разом	10

11. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Форми поточного та підсумкового контролю	Поточний контроль (робота на семінарах, інші види самостійної роботи) – 70 балів Проміжний контроль (поточні письмові роботи за змістовними модулями) - 20 балів Підсумковий контроль – (залік) - 10 балів
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	
Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамен, залік).	
Підсумкові бали навчальної дисципліни	= Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем) + Кількість балів за підсумковим контролем

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим	не зараховано з обов'язковим повторним

		повторним вивченням дисципліни	вивченням дисципліни
--	--	-----------------------------------	-------------------------

«Відмінно» - А (90-100 балів) – виставляється студенту, який глибоко та міцно засвоїв матеріал, відмінно справляється з задачами та питаннями, показує знайомство з фаховою літературою, володіє різносторонніми навичками та прийомами виконання практичних завдань, вміє добре орієнтуватись у виробничих ситуаціях.

«Добре» - ВС (75-89 балів) – виставляється студенту, який твердо знає програмний матеріал, правильно застосовує теоретичні знання при рішенні практичних завдань, володіє необхідними навичками та прийомами їх виконання.

«Задовільно» - DE (64-74 балів) – виставляється студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, неправильне тлумачення окремих елементів завдання та відчуває труднощі при виконанні практичних завдань.

«Незадовільно» - FX (35-59 балів) - виставляється студенту, який дає необґрунтовані відповіді на запитання, допускає суттєві помилки у використанні понятійного апарату. Не простежується логічність та послідовність думки. Формулювання хаотичні та не усвідомлені.

«Незадовільно» - F (1-34 балів) - виставляється студенту, який не засвоїв зміст дисципліни, вміння та навички не набуті.

Таким чином, модульний контроль дозволяє вивчити і скласти курс «Етика бізнесу» по частинах, як його практичні, так і теоретичні розділи. Студент може ознайомитись з темами контрольних робіт та семінарських занять і підготуватися до заліку.

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для вивчення студентами дисципліни «Етика бізнесу» розроблені опорні тезові конспекти для окремих лекцій та методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять, з якими студенти можуть ознайомитися на навчальній платформі Google Classroom впродовж опанування дисципліни.

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Stephen M. Byars, Kurt Stanberry. Business Ethics: Textbook. Rice University. content produced by OpenStax, 2018. 337 p.
2. Балджи М. Д. Етика бізнесу : навчальний посібник. Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. 332 с.

3. Бізнес-комунікації: навч.-метод. комплекс : навч. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / укладач: Л. М. Шульгіна. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 151 с.
4. Бралатан В. П., Гуцаленко І. В., Задирко Н. Г. Професійна етика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 251 с.
5. Герасимчук А. А., Тимошенко О. І. Етика й етикет сучасного бізнесу – запорука економічної безпеки підприємництва : навч. посібник / за заг. ред. З. І. Тимошенко. Київ : В-во Європ. ун-ту, 2017. 285 с.
6. Економіка і бізнес : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2021. 316 с.
7. Етика : курс лекцій / за ред. В. А. Малахов. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. 214 с.
8. **Етика та естетика** : навчальний посібник / ред. В. Л. Петрушенко. Львів : Новий Світ-2000, 2019. 304 с.
9. Етика. Естетика : навч. посіб./ за наук. ред. Панченко В. І. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 432 с.
10. Конспект лекцій «Діловий етикет» / укл. Л. С. Прокопович. Мукачево : МДУ, 2019. 36 с.
11. Лихолат С. М., Гапій І. Б. Етика бізнесу : навч. посіб. Київ : Знання, 2013. 367 с.
12. Нападиста В. Г., Шинкаренко О. В., Рогожа М. М. Професійна та корпоративна етика : навч. посіб. / за наук. ред. В. І. Панченко. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2019. 368 с.
13. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Етика та психологія ділових відносин. Вінниця : ВНТУ, 2016. 151 с.
14. Скібіцький О. М., Матвеєв В. В., Скібіцька Л. І. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності : навч. посібник. Київ : Кондор, 2015. 912 с.
15. Сушик І. В., Сушик О. Г., Мартинюк Я. М., Вісин В. В. Етика бізнесу : навч. посіб. Луцьк : РВВ Луцький НТУ, 2019. 268 с.
16. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики : Словник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 416 с.
17. Чурсінова О. Ю. Етика бізнесу : нові виклики та теми : навч. посібник. Львів : Новий Світ-2000, 2022. 235 с.
18. Шиманова О. Етика і професійна етика : навч.-метод. посібник. Львів : ПП Сорока Т. Б., 2013. 132 с.

Допоміжна

19. Дученко М. М., Шевчук О. А. Бізнес-етика : конспект лекцій : навч. посіб. для студ. КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 56 с.
20. Бойко О. М. Правила бізнес етики : проблеми застосування. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична.* 2022. Випуск 32. С. 92-98.

- 21.Боковець В. В. Корпоративні конфлікти : визначення, типологія і механізми. *Наукові праці НУХТ*. Т.21. Київ, 2015. №6. С.132-139.
- 22.Бортнік С. М. Корпоративні конфлікти та методи їх подолання : методичні вказівки. Луцьк : Вежа-Друк, 2014. 58 с.
- 23.Геращенко О. Л. Економіка ХХІ : країни, підприємства, людини. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Фоліо, 2017. 303 с.
- 24.Гуменна І. Ціннісні орієнтири студентської молоді у контексті національно-культурного життя Східної Галичини міжвоєнного періоду. *Ціннісні орієнтири в сучасному світі: теоретичний аналіз та практичний досвід* : збірник тез III Міжнародної наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 13-14 травня 2021 р. Тернопіль : Вектор, 2021. С. 152-155.
- 25.Етика бізнесу та публічної сфери : методичні вказівки до вивчення курсу для студентів спец. «Менеджмент», «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форм навчання / заг. ред. Н.С. Карвацка, А.М. Гончарук. Хмельницький : ХНУ, 2018. 132 с.
- 26.Євтушевська О. Перспективи розвитку етичного споживання в Україні. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка*. Київ, 2014. Вип. 12. С. 14-17.
- 27.Зарічна О. В., Зеліч В. В. Етика бізнесу в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Вип. 44 (спецвипуск). С. 36-40.
- 28.Ільїна Г. В. Етика бізнесу. Практикум. Київ, 2014. 168 с.
- 29.Ішмуратов А.Т. Конфлікт і злагода. Основи когнітивної теорії конфліктів. Київ : Наук. думка, 2016. 271 с.
- 30.Марченко О. М. Практикум з менеджменту : навч. посіб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 224 с.
- 31.Несправа М. В. Вплив релігії на процеси економічного зростання та європейської інтеграції: аналіз наукових досліджень у парадигмі соціального конструктивізму. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2017. Вип. 2. С. 12-23.
- 32.Пігош В. А. Кодекс корпоративної етики як інструмент розвитку потенціалу підприємств. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»* : збірник наукових праць / гол. ред. Т.В. Черничко. Мукачево : МДУ, 2020. Випуск 1(13). С. 104-107.
- 33.Плотніченко С. Р. Основи ділового етикету та протоколу : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Мелітополь : ТОВ «Колор Принт», 2021. 200 с.
- 34.Радченко С. Г. Етика бізнесу. Практикум. Київ : КНТЕУ, 2016. 185 с.
- 35.Радченко С. Г. Ситуаційні вправи з курсу етика бізнесу : навч. метод. видання. Київ : КНТЕУ, 2013. 235 с.
- 36.Сакало О. Є., Степаненко С. В. Економічні цінності українського суспільства : за даними Worlј ValuesSurvey. *Бізнес інформ*. 2018. № 9. С. 8–11.

37. Статінова Н. П., Радченко С. Г. Етика бізнесу : навч. посіб. Київ : КНТЕУ, 2016. 236 с.
38. Степаненко В. Ф. Етика в проблемах і аналітичних задачах : навч. посіб. Київ : Лібра, 2018. 254с.
39. Тиліпська Р. Б., Передало Х. С., Муқан О. В. Етика бізнесу в умовах європейської інтеграції. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні : етапи становлення і проблеми розвитку.* 2016. № 858. С. 132-139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2016_858_21 (дата звернення: 28.08.2023).
40. Тимчик О. А. Економіка та релігія : теорія і практика взаємовпливу : монографія. Київ : КНТ, 2014. 410 с.
41. Ткачук О. М. Бізнес-культура : навч. посіб. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2013. 204 с.
42. Ткачук О. М. Етичні та психологічні складники підприємницької діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* Ужгород, 2018. Випуск 19. Частина 3. С. 102–105.
43. Химич І. Формування корпоративної культури підприємства в сучасних економічних умовах. *Сучасні соціально-економічні проблеми теорії та практики розвитку економічних систем.* 2015. № 31. С. 105–116.